

Dómsmálaráðuneytið
Skúlagötu 4
101 Reykjavík
(lagt fram á samráðsgátt)

Reykjavík, 16. september 2026

Bls. | 1

Efni: Drög að frumvarpi til laga um breytingar á almennum hegningarlögum, lögum um meðferð sakamála og lögreglulögum (aðgerðir gegn skipulagðri brotastarfsemi)

Hinn 2. september 2026 lagði Dómsmálaráðuneytið fram á samráðsgátt stjórnvalda drög að frumvarpi til laga um breytingar á almennum hegningarlögum, lögum um meðferð sakamála og lögreglulögum (aðgerðir gegn skipulagðri brotastarfsemi). Frumvarpsdrögin hafa verið tekin til skoðunar á vettvangi SVÞ – Samtaka verslunar og þjónustu, hér eftir samtökin, og þykir ástæða til að koma eftirfarandi á framfæri.

SVÞ fagna því að lagt sé fram frumvarp sem miðar að því að efla viðbrögð við skipulagðri brotastarfsemi. Samtökin telja rétt að ítreka þá afstöðu sem samtökin komu á framfæri í [umsögn við mál S-137/2026 á samráðsgátt stjórnvalda](#), en virðist ekki hafa verið tekin upp í fyrirbyggjandi frumvarpsdrögum.

Í fyrri umsögn bentu samtökin á að samkvæmt 2. mgr. 2. gr. laga um meðferð sakamála megi hafa uppi einkaréttarkröfur í sakamáli samkvæmt XXVI. kafla laga um meðferð sakamála. Lögðu samtökin til að ákæranda yrði með skýrari hætti skylt að taka við og fara með umboð fyrir einkaréttarlegan kröfuhafa við meðferð slíkrar kröfu, einkum þegar hætta væri á að krafan félli niður vegna þess að kröfuhafi eða fyrirsvarsmaður hans gæti ekki mætt fyrir dómi.

Að mati SVÞ er rétt að styrkja það fyrirkomulag sem 174. gr. laga um meðferð sakamála býður upp á, sér í lagi þegar um er að ræða mál sem tengjast skipulagðri brotastarfsemi. Slík brotastarfsemi beinist ekki aðeins að einstökum brotapolum heldur getur hún haft víðtæk áhrif á öryggi, efnahag og félagslega velferð samfélagsins. Þannig getur tjón sem verður til hjá einstöku fyrirtæki eða öðrum einkaaðila verið hluti af stærra samfélagslegu tjóni sem skipulögð brotastarfsemi veldur.

Af þeim sökum telur SVÞ mikilvægt að litið sé á einkaréttarlega kröfugerð sem mikilvægan hluta af þeirri réttarvernd sem veitt er þeim hagsmunum sem brotastarfsemi ógnar. Sé einkaaðila gert auðveldara að sækja einkaréttarlegar kröfur sínar innan þess sakamáls sem þegar er rekið vegna brotanna, styrkir það réttarvernd lögmætra hagsmuna sem brotastarfsemin hefur raskað. Enn fremur getur dregið úr því að brotapolar sitji uppi með tjón sem þeir eiga rétt á að fá bætt, vegna þess eins að þeir hafi ekki bolmagn eða möguleika til að standa sjálfir að rekstri kröfunnar fyrir dómi.

Þetta sjónarmið fellur að mati SVÞ vel að meginmarkmiðum frumvarpsins. Í frumvarpinu er m.a. lögð áhersla á að draga úr samfélagslegu tjóni vegna skipulegrar brotastarfsemi og koma í veg fyrir að brotahópar njóti fjárhagslegs ávinnings af ólögmætri starfsemi sinni. Með því að

styrkja möguleika þeirra sem verða fyrir tjóni til að sækja einkaréttarlegar kröfur sínar er stuðlað að sama markmiði. Réttarverndin verður þá ekki eingöngu fólgin í því að ríkið bregðist við brotinu með refsingu, heldur einnig í því að þeir lögmætu hagsmunir sem brotið hefur skaðað njóti raunverulegrar verndar.

Samtökin ítreka því fyrri afstöðu um að nauðsynleg réttarbót felist í því að sé þess óskað, verði ákæranda gert skylt með skýrum hætti í ákvæðum XXVI. kafla laga um meðferð sakamála, að taka við og fara með umboð f.h. einkaréttarlegs kröfuhafa til að fylgja slíkri kröfu eftir.

Bls. | 2

Virðingarfyllst,

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu

Kristinn Már Reynisson

lögfræðingur